

Det danske Telefonvæsen.

Indledningsforedrag i Nationaløkonomisk Forening.

Af

Driftsingeniør Fritz Wolff.

Som det yngste af Aarhundredets Samfærdselsmidler maa Telefonen nævnes. Herhjemme daterer Driften af Telefonen sig fra 1882, og i de forløbne Aar har denne udviklet sig ganske betydeligt, saaledes at der efter en Opgørelse forrige Aar fandtes c. 10,500 Telefonapparater i Brug eller 1 for hver 200 Indbyggere, og Tilgangen er stadig herhjemme som i Udlandet i god Væxt. Under saadanne Forhold nærmer Telefonen sig til at blive et fremtrædende Samfundsgode, og Spørgsmaalet om Telefondriftens Ordning fra at være et Spørgsmaal, der kun har Interesse for en snævrere Kreds, til at blive en Sag af Interesse for Samfundet som Helhed — et nationaløkonomisk Spørgsmaal paa en Maade. En Fremstilling af nogle herhen hørende Forhold haaber jeg derfor vil kunne have Interesse og idet den hviler paa et teknisk Grundsyn muligen tjene som et Supplement til de Synspunkter, denne Forening vil være tilbøjelig til at anlægge, og derved maaske bidrage til den alsidige Behandling, Sagens Natur kræver.

Det vil være heldigt at begynde med en ganske kortfattet Fremstilling af Principerne for Telefondriften i dens gængse Form, for at fastslaa visse Udtryk, som ere almindelig anvendte i Telefonvæsenet, og hvis korrekte Forstaaelse har sin Betydning. Derefter skulle vi gaa over til en lille Oversigt over Udviklingen i Udlandet, anstille nogle almindelige Betragtninger, og derefter vende tilbage til det danske Telefonvæsen.

Principerne for Telefondriften ere da følgende: Enhver Telefonabonnent erholder et Telefonapparat, der ved en Ledning sættes i Forbindelse med en Centralstation. Denne Ledning kan være enkel eller dobbel. Naar Ledningen er enkel — det oprindelige System, der endnu er meget almindeligt — sluttes det elektriske Kredsløb, som er nødvendig for Telefonering, paa samme Maade som ved Telegrafering derved, at Ledningens to Endepunkter sættes i Forbindelse med Jordbunden. Naar Ledningen er dobbel — det er — bestaar af 2 Traade — det nyeste og det bedste System, det saakaldte Dobbeltlednings-system — undgaas derimod al Forbindelse med Jordbunden, hvilket giver væsentlige Fordele, navnlig den, at de saakaldte Induktionsforstyrrelser undgaas, hvilket praktisk taget vil sige, at en Samtale paa en Ledning ikke forstyrres af samtidig Samtale paa nærliggende Ledninger, hvilken Ulempe derimod finder Sted ved Enkeltledningssystemet. Dobbeltledningssystemet er derfor Fremtidens System.

Paa Centralstationen samles alle de til Stationen førende Abonnentledninger i Vexelapparatet, et Apparat af sindrig Konstruktion, ved hvilket Sammen-

stilling mellem to hvilket som helst Abonnentledninger kunne foretages af de Funktionærer, der betjene Apparatet. Byer af Størrelse som vore Provinsbyer have i Almindelighed kun én Centralstation, større Byer derimod ofte flere. København har f. Ex. for Tiden 4.

Ønsker en Abonnent en Samtale, vækkes Centralstationen ved Ringning, Nummeret paa den ønskede Abonnent opgives, hvorefter Sammenstillingen med denne umiddelbart følger, saafremt da den ønskede Abonnent hører til samme Centralstation. Hvis dette ikke er Tilfældet, sker Sammenstillingen med Benyttelse af særlige Forbindelsesledninger mellem betræffende Centralstationer, Hovedledninger eller »trunklines«, som de efter engelsk Sprogbrug nævnes.

Saadanne Forbindelsesledninger mellem Centralstationer i forskellige Byer kaldes mellembyske Ledninger eller interurbane Ledninger. Paa Grund af deres forholdsvis store Længde som ogsaa paa Grund af deres Betydning som Ledninger, der ere til fælles Afbenyttelse for de talrige tilsluttende Abonnentledninger, bør disse interurbane Ledninger bygges særlig omhyggeligt og med saa ringe elektrisk Modstand som muligt, hvilket gør dem særlig kostbare.

Dette — hvad angaar det almindelige Arrangement. Hvad Betalingsmaaden for Benyttelsen af Telefonen angaar, turde det almindeligste System endnu være det, at der erlægges en fast aarlig Abonnementsafgift af hver Abonnent. Men dette System er aabenbart ikke rationelt. Betalingen skal være Kompensation for to væsentlig forskellige Ydelser, nemlig:

1. Forrentning, Amortisation og Vedligeholdelse af Anlægget.
2. Det Arbejde, der ydes paa Centralstationen ved Expedition af det ønskede Antal Samtaler.

Medens nu den første Del nemt kan beregnes, er den anden Del i høj Grad variabel og afhængig af Abonnentens Brug af Apparatet, Samtalernes Antal, og bliver derved igen afhængig af Centralstationens Størrelse, idet store Centraler gennemgaaende have et større Antal Samtaler pr. Abonnent end smaa. Med en fast Abonnementsafgift betales i Virkeligheden Samtalerne yderst forskelligt. En Beregning i sin Tid, foretagen ved Aarhus-Selskabet paa Basis af Optælling, udviste saaledes, at medens den Abonnent, der talte mindst, betalte omtrent 2 Kr. pr. rekvireret Samtale, betalte den hyppigst talende Abonnent ikke mere end $1\frac{1}{2}$ Øre for samme.

Den retfærdigste og rationelleste Betalingsform vil aabenbart være en saadan, hvor Betalingen staar i Forhold til Samtalernes Antal, og Betalingssystemer, baserede herpaa, begynde at trænge sig frem. I Schweiz er et saadant gennemført siden 1889. Det baseredes først paa en Grundtaxt, indbefattende Ret til 800 Samtaler samt en Tillægstaxt for hvert tilkommende Hundrede af Samtaler; men forrige Aar gik man over til en ren Grundtaxt + Betaling pr. 100 Samtaler, Systemet har virket overordentlig tilfredsstillende. Enkelte Steder findes et lignende herhjemme, saaledes ved Skanderborgs tidligere Telefonselskab, og Københavns Telefonselskab beskæftiger sig saa vidt vides med Forsøg med et saadant System. Fordelen ved et Betalingssystem baseret paa Samtaleantal maa ogsaa

søges i det moralske Princip, der indeholdes deri, at der sættes en Præmie paa Maadehold og Økonomi, medens Abonnementssystemet derimod frister til det modsatte.

For Samtaler paa interurbane Ledninger er Betaling pr. Samtale dog saa at sige overalt den gængse, hvilket her er saa meget mere rimeligt, som den interurbane Ledning er en Fællesledning, paa hvilken der lægges Beslag under Samtalen. Taxten beregnes i Reglen efter en Samtale af en Tidsvarighed paa 3 Minutter. Ved Statstelefonen her i Landet varierer saaledes Taxten for en saadan Samtale fra 75 Øre til 1 Kr. 50 Øre, alt efter Afstanden. Andre Steder lægges en Tidsvarighed pr. Samtale af 5 Minutter til Grund; en saadan Samtale mellem London og Paris koster f. Ex. 10 Frcs.

Her efter kunde det have sin Interesse at se, hvorledes Telefonen og Telefondriften har udviklet sig i nogle fremmede Lande.

I Tyskland findes der en Telefonabonnet for hver c. 625 Indbygger, i Belgien 1:700, i Holland 1:600, i Frankrig 1:1600 (1893), i Schweiz 1:200, i England 1:450, medens Forholdstallene i de skandinaviske Lande ere: Norge 1:150, Sverrig 1:150 og Danmark 1:190. — Tal, der ere interessante, ikke alene derved, at deres Forskelligartethed indbyder til Sammenligning af Udviklingsforholdene, men først og fremmest derved, at de alle som et udvise, hvilket udbredt Samkvemsmiddel Telefonen er blevet. Medens Telefonen i Begyndelsen holdt sig til Byerne, derefter udbredte sig til Omegnen og naaede til at sammenknytte nærliggende Byer, er Telefonafstanden nu voxet

saa stærkt ved de tekniske Fremskridt, at man nu med samme Lethed og Tydelighed kan samtale paa Hundrede Miles Afstand som i Telefonens første Aaringer paa enkelte Mil. Vilde man udpege et Aarstal som særligt betydningsfuldt i den praktiske Telefonis Udviklingshistorie, kunde man nævne 1887, hvor Telefonforbindelsen etableredes imellem Paris og Bruxelles ved Hjælp af en Dobbeltledning af Kobber paa 3 mm. Tykkelse. Forinden 1887 vare de interurbane Telefonlinier korte og spredte hist og her over Evropa, kun ganske enkelte, saasom Linien Berlin—Lübeck—Hamburg, eller Linien Glasgow—Edinburgh havde paa nævnte Tidspunkt Interesse.

Anderledes naar man betragter Evropakortet ved anno 1895. Som med et Slag staar den eminente Udvikling, der er foregaaet, for ens Øje. Telefonledningen mellem Paris og Bruxelles er bleven tripleret, fra Paris udstraalet Hovedlinier til Nantes, Bordeaux, Toulouse og Marseille over Lyon (800 Km.), og 2 Ledninger sammenknytter Paris og London over Dover—Calais Kablet (500 Km.). Storbritanniens Byer ere sammenknyttede eller ere i Færd med at blive det ved et interurbant System med Knudepunkt i Leeds, Belgien og Schweiz ere som overspundne med et interurbant Net, og i Tyskland strækker lange Linier sig fra Hovedstaden til Hamburg og videre gennem Slesvig med Tilslutning til den danske Linie til København, der atter staar i Forbindelse med Stockholm, endvidere findes Linier fra Berlin til Køln, til Frankfurt (600 Km.), til Danzig og Königsberg, endvidere til den østerrigske Hovedstad (660 Km.), hvorfra atter Linier udgaa til Buda-Pest og til Triest (500 Km.), hvilken nu er pro-

jekteret fortsat over Mailand til Rom. Man kan ikke nægte, at der er noget smukt i den Tanke, der er i Færd med at blive realiseret, hvorved den Rejsende ikke bliver fjærnet længere fra sin Hjemstavn end at han til enhver Tid kan være i Stand til at træde i mundtlig Rapport med sine Nærmeste.

Det er øjensynligt, at denne Udvikling ikke har kunnet foregaa uden at paavirke de Former, hvorunder Telefondriften ledes. Den spredte Drift af isolerede Telefonnet har maattet vige for Driftsformer med Betingelser til at skabe den nødvendige Enhed og Helhed i Telefondriften indenfor større Landsdele, ja hele Landes Omraader. Man kan skelne imellem 3 Systemer, alt eftersom det er Statsdrift eller Privatdrift eller en Kombination af Stats- og Privatdrift, der er det herskende.

Tyskland er det eneste af de nævnte Lande, hvor Telefonvæsenet ved sin Fremkomst strax blev ordnet som ren Statsdrift, idet den tyske Rigs-, Post- og Telegrafforvaltning, der i Henhold til Rigets Grundlov havde Telegrafmonopol, i Overensstemmelse med dette strax i 1880 tog Telefonen i sin Tjeneste og siden udelukkende har exploiteret den. Telegraf- og Telefonloven af 1892 fastholder Rigsmonopolet. Abonnementsprisen er i Almindelighed 150 til 200 Mark om Aaret for Samtaler indenfor den lokale Gruppe med Tillæg for Forbindelser udenfor, og Taxten for interurbane Samtaler à 3 Minutter 50 Pf. — 1 Mark.

I Belgien og Frankrig derimod er Telefonvæsenet først udviklet dels ved Statens, dels ved privat Initiativ, men er paa et senere Stadium fuldstændig overgaaet til Staten. Staterne havde i Henhold til bestaaende

Love Eneret til Telegrafanlæg, men benyttede sig ikke strax deraf overfor Telefonvæsenet, meddelte derimod Koncessioner, som senere bleve indløste.

I Belgien giver saaledes Telefonloven af 1883 Staten Eneret til Telefonanlæg og Ret til at give Koncessioner imod Afgift, dog højst paa 25 Aars Varighed og tilmed saaledes, at Koncessionen mod Indløsning til enhver Tid kunde opsiges med 1 Aars Varsel. Navnlig denne sidste Bestemmelse, der ikke kunde andet end virke hæmmende paa en god Privatdrifts Udfoldelse, viser tydeligt, at det alt dengang var Statens Hensigt at samle hele Telefondriften i sin Haand. Dette skete med 1893. Forinden dette Tidspunkt havde Co. Belge du Telephone Bell Concession paa Telefondrift i 7 større Byer, deriblandt Bruxelles og Antwerpen, og desuden bestode 2 mindre Privatselskaber, medens det øvrige belgiske Net blev etableret og drevet af Staten. Staten udviklede det interurbane Telefonnet ved Exploitering af den af Rysselberghe i 1882 gjorte Opfindelse, hvorved de eksisterende Telegrafinier kunde benyttes til Telefonering paa samme Tid som til Telegrafering. Denne Opfindelse, der naturlig stærkt maatte tvinge Staten ind paa at forene Telefon- og Telegrafvæsenet, har spillet en ikke ubetydelig Rolle i den belgiske Telefonis Historie og har ogsaa bredt sig ind over Frankrigs Grænser; men Systemet, der ikke egner sig for en stærk Trafik, har kulmineret, og i de senere Aar ere talrige rene Telefonlinier anlagte.

Abonnemensafgiften, der er afhængig af Byens Størrelse, varierer fra 150 til 250 Franc (Bruxelles og Antwerpen) for Abonnenter beliggende i en Afstand

af indtil 1 Km. fra Centralstationen. Taxten for interurbane Samtaler à 5 Minutter er 1 Franc. Den internationale Tarif mellem Bruxelles og Paris er 3 Francs for 5 Minutters Samtale, om Natten det halve.

I Frankrig lagde Staten tidlig sin Hensigt for Dagen, at overtage Telefonvæsenet. De Koncessioner, der blev givne Private, i Kraft af Statens Telegraflov af 1851, havde en ganske midlertidig Karakter. I 1879 fik flere private Selskaber Koncession paa 5 Aar til Drift af Nettet i Paris, Marseille, Lyon, Bordeaux, Havre, Nantes m. m., altsaa navnlig de større Byer, medens Staten i 1883 paabegyndte sine Anlæg i en Del mindre Byer. De private Selskaber vare imidlertid blevne forenede i ét »Société générale des Telephones«. Da Koncessionen udløb i 1884 fornyedes den atter paa 5 Aar indtil 1889, fra hvilket Aar Staten, som dengang havde anlagt omtrent 25 Telefoncentraler i Provinserne, overtog det samlede Telefonvæsen. Koncessionen krævede blandt andet, at Selskabet skulde svare en Afgift af 10 pCt. af Brutto-Indtægten, samt at alle Arbejder ved Liniebygning skulde udføres af Post- og Telegrafadministrationen paa Selskabets Bekostning.

Det er klart, at under saadanne Forhold, som de franske Koncessioner udvise, kan der ikke være Tale om en Sammenligning mellem Stats- og Privatdrift. Intet Selskab vil under saadanne Betingelser kunne vove Kapital i et Anlæg eller sætte nogensomhelst frugtbringende Energi ind paa Sagen. Det eneste Formaal, det kan have i de faa Aar, der er det beskaarne, bliver at gøre sig disse saa lukrative som muligt. Det hele Arrangement kan kun betragtes som

mindre tiltalende saavel fra Statens som fra Selskabets Side. Da Staten skulde lukrere ved Selskabet, tillod den Selskabet at lukrere ved Abonnenterne, og i saa Henseende vare Koncessionens Bestemmelser gunstige nok. Selskabet havde Lov at opkræve en Abonnementsafgift fra 400 indtil 600 Frc. (Paris) indenfor Bygrænsen; udenfor denne i en Afstand af over 4 Km. fra Centralstationen kunde Abonnementet endog stige til 1000—1200 Frc. I Provinserne vare Taxterne billigere.

Det forbavser ikke, at denne Afgift efter Statens Overtagelse af Telefonvæsenet i 1889 kunde reduceres betydeligt, nemlig til fra 200—400 Frc. I Provinserne ere Taxterne lavere; men desforuden betaler Abonnenten i Almindelighed i Installationsomkostning 15 Frc. pr. 100 Meter Ledning. Abonnenten anskaffer endvidere Telefonapparatet. Taxten for interurbane Samtaler er bestemt ved 50 Cent pr. 100 Kilometers Afstand.

Denne indtil 1889 særdeles høje, men fra 1889 forøvrigt ganske anselige Afgift er formodentlig en medvirkende Grund til den forholdsvis ringe Udbredelse Telefonen har fundet i Frankrig (1 : 1600) i Sammenligning med f. Ex. Tyskland (1 : 600), hvor Statsdriften strax fra Begyndelsen blev gennemført under anderledes ædruelige Forhold.

Man vil i Almindelighed finde, at i de Lande, hvor Telefonvæsenet har udviklet sig friest uden at være enten hæmmet ved eller støttet til Monopoler, har det naaet den største Udbredelse og er gennemført paa billigste Maade. Det er jo kun ganske naturligt. En Undtagelse fra denne Regel er dog Schweiz,

hvor Statsmonopolet strax blev fastslaaet af Forbundsraadet, og som siden 1885 har haft fuldstændig Statsdrift. Denne, der er gennemført med en ganske særlig Dygtighed, stiller Schweiz meget højt i Rang paa Telefoniens Omraade. Et meget rationelt Betalings-system, baseret paa Samtale-Antal, er gennemført, og Telefonen har en Udbredelse, som kun overgaas af faa Lande, men er ogsaa meget billig. Grundtaxten er som for 1ste Aar 100 frcs., for 2det Aar 70 frcs., for 3die Aar 40 frcs. og Tillægstaxten er pr. 100 Samtaler 5 frcs. Dette gælder kun Samtaler indenfor et og samme Net. For Samtaler udenfor dette, for interurbane Samtaler paa 3 Minutter varierer Taxten efter Afstanden fra 30—75 cts.

Undtages Schweiz staa de skandinaviske Lande alle tre betydeligt højere end de fleste europæiske Lande i Henseende til Udbredelse (Danmark 1:190, Sverig 1:150 og Norge 1:150) og til billig Telefon, men her har ogsaa Telefonvæsenet væsentligst udviklet sig som frie Privatforetagender.

I Norge meddelte dog Loven af 1881 Staten Eneret paa interurbane Telefonanlæg; men Loven gik i meget liberal Retning overfor det private Telefonvæsen, saaledes at dette stadig har bredt sig betydeligt, væsentligt fordelt paa talrige Smaaselskaber med forholdsvis ringe Abonnementspris, men ogsaa med væsentlig lokal Betydning. Der findes omtrent 100 smaa Selskaber, hvoraf flere ikke har 10 Abonnenter. Abonnementsprisen er gennemsnitlig 30—80 Kr. (Christiania).

I Sverig og Danmark forefindes endnu ingen Lovgivning, og det private Telefonvæsen har kunnet

udvikle sig frit, i Sverig ganske vist ikke som interurban Telefoni, idet Staten som Ihænderhaver af Administrationen af de offentlige Veje, ikke tillod privat Benyttelse af disse til Telefonen. Staten bestemte sig nemlig i 1883 til ogsaa at tage Telefondriften i sin Haand, og anlagde den bekendte Rigstelefon, der behersker hele det interurbane Net, og i 1893 var naaet til at have c. 16,000 Abonnenter — ligesaa mange som de private Selskaber tilsammen. Ved denne Konkurrence inciteredes imidlertid det private Telefonvæsen til Energi, og faa Lande udvise en saadan Udbredelse af Telefonen som Sverig*). I Stockholm findes 1 Abonnent for hver 26 Indbyggere. Abonnementsprisen er i Almindelighed fra 80—125 Kr. Det er naturligt, at Telefonvæsenet under saadanne Forhold som i Skandinavien bliver billigst.

I England derimod, hvor Telefondriften som Privatdrift har udviklet sig i Læ af beskyttende og beskattede Koncessioner, finde vi atter en højere Abonnementspris (10—20 Lstr.). Forholdene i England have udviklet sig til en ret mærkelig Kombination af Stats- og Privatdrift, som kan være interessant, ihvorvel ikke efterlignelsesværdig.

Ved den bestaaende Telegraflovgivning af 1869 havde Staten Eneret til Telegrafanlæg; men Telefonvæsenet dreves strax fra Begyndelsen dels af Staten gennem Telegrafforvaltningen »post office«, dels af private Selskaber paa Grundlag af Koncessioner, der meddeltes mod en Afgift til Staten af 10 pCt. af

*) Nærmere ang. Udviklingen i Sverig findes i Afhandl.: »Telefoni i Udland og Inland« i »Ingeniøren« Nr. 4 for 1895.

Brutto-Indtægten. Der opstod flere Selskaber, men ved anno 1890 vare disse smeltede sammen til et eneste Selskab »The National Telephon Company«, der nu er ene om at drive Virksomheden i næsten alle Byer med Undtagelse af saadanne, hvor ogsaa det senere dannede »New Telephon company« har Telefondrift. National Telephon company er vistnok Evropas største private Telefonselskab; det tæller nu c. 70,000 Abonnenter, fordelte over hele England.

Imidlertid udviklede »Post office« sit Telefonnet, og det blev snart ønskeligt, at der kom til at foreligge en Plan, hvorefter Telefonudviklingen i det hele skulde foregaa. I 1892 (^{28/6}) antog Parlamentet en Lov, der bemyndigede Regeringen til at optage et Laan paa 1 Million Lstr. til Indkøb af de vigtigste private interurbane Ledninger samt til Anlæg af det store Telefonnet, hvis Stamlinier skulle forbinde de vigtigste Handelspladser i Kongeriget. Dette Net er under Bygning. Alle vigtige Byer blive forbundne med Leeds med en eller flere Ledninger og kunne saaledes over dette Knudepunkt korrespondere indbyrdes.

I Følge Loven blev Staten den eneste berettigede til fremtidig at anlægge nye interurbane Linier, og Koncessionerne til det private Telefonselskab blev indskrænkede til at omfatte Telefondrift indenfor visse Arealer, i Reglen bestaaende af en større By som Centrum med omliggende Grevskaber og mindre Byer. Der findes i det hele omtrent 200 saadanne Arealer. Al Telefonering mellem Arealerne indbyrdes skal imidlertid foregaa over de af Staten erhvervede eller nybyggede Linier. De meget omfattende Forhandlinger, der i Anledning af denne Plan

paabegyndtes mellem Post office og National Telephon Company ere for et halvt Aars Tid siden tilendebagte, de mange Arealer ere afstukne, og den fremtidige Telefonordning saaledes i hvert Fald foreløbig fastslaaet.

Foreløbig — thi der er vist ingen Tvivl om, at dette Arrangement i Længden er uholdbart. Det betegner en Bane, og Grænserne ere afstukne for Statens Virksomhed paa den ene Side og Privatdriften paa den anden Side, og for saa vidt er det en Ordning, der har sin Interesse. Men Arrangementet har den væsentlige praktiske Mangel, at Arealerne ere for talrige og for smaa, hvorved der fremkommer meget væsentlige Ulemper for den praktiske Telefontjeneste. I samme Forhold som Arealerne vare blevne større og færre vilde Ulemperne ved Systemet være blevne mindre. Dette vil fremgaa af de følgende Betragtninger.

Hvad det gælder om ved et kombineret System, saavel som ved al Telefondrift over Hovedet, er at Enheden og Helheden i Drift og Ledelse ikke tabes af Syne. I det Øjeblik 2 Abonnenter tale sammen, være sig i forskellige Byer over en interurban Ledning, udgøre de sammenkoblede Ledninger med mellem-, liggende Vexelapparater en Helhed, og det er klart at det maa have den største Betydning, om Systemets enkelte Dele ere byggede efter, afpassede efter, undergivne de samme Regler med Hensyn til Betjeningen, hvile i samme ledende Haand administrativt taget. Dette er og bliver den tekniske Fordring til Telefondrift: Enhed og Helhed i Ledelsen, og da Tekniken

spiller Hovedrollen i al Telefonforretning, bliver For-
dringen af principal Natur.

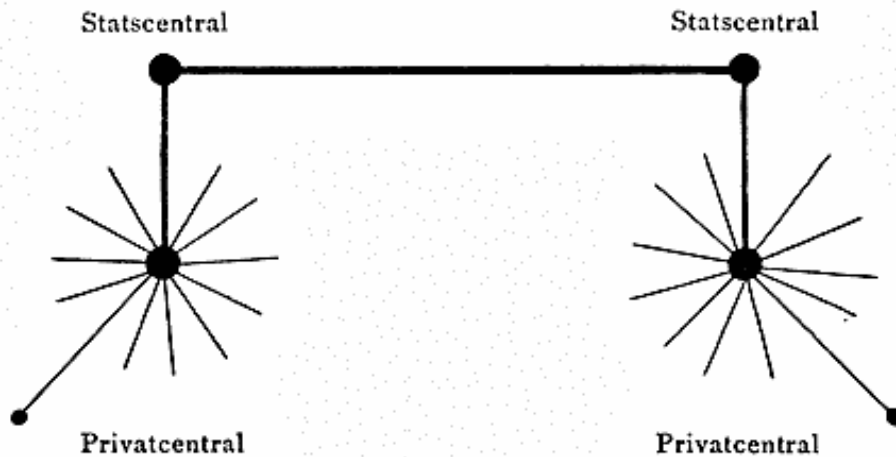
Dette er Statsdriftens Fortrin, det kan ikke nægtes,
at denne Enhed eo ipso er til Stede; men naturligvis
kan en saadan Enhed ogsaa tilvejebringes af Privat-
driften, et Land med et eneste Telefonselskab vilde
f. Ex. saaledes tilfredsstille dette Krav. Naar Staten
driver nogle Linier og private andre, kommer man ind
paa de kombinerede Systemer, og Systemets
Brugbarhed beror da først og fremmest paa, i hvor
høj Grad Enhedskravet er tilfredsstillet.

Tænker man sig to Byer med Centralstation A og
B og en Abonnent i hver By sammenstillede gennem
den interurbane Ledning A B, bliver der selvfølgelig
den simpleste Enhed i Systemet, saafremt Bynettene
og den interurbane Ledning er paa samme Haand.
Sammenstillingen af Abonnentledningerne er tilmed saa
simpel som mulig, nemlig direkte gennem 2 Central-
stationer, og det vil atter sige to Vexelapparater.
Mindre kan det ikke være.

Naar derimod Lokalnettene ere i privat Besiddelse,
og Driften af den interurbane Ledning ligger i Statens
Haand, bliver Systemet ikke saa simpelt. Forbindelsen
etableres ved Samvirken mellem 2 eller flere Myndig-

heder, Statsforvaltningen paa den ene Side og det eller de private Selskaber paa den anden. Den interurbane Ledning føres til de respektive Statstelegraf- eller Telefonstationer i Byen, og fra de dér opstillede Vexelapparater fører Forbindelsesledninger til de private Telefonstationers Vexelapparater. Forbindelsen mellem de to Abonnenter kræver da, som nedenstaaende Tegning viser, en Mellemværen af 4 Centralstationer.

Dette kombinerede Overgangssystem, — saaledes som man kunde kalde det, idet Samtalerne i den ene By fra den lokale Centralstation føres over paa Statscentralen og i den anden By fra Statscentralen føres over paa den derværende Lokal-Telefoncentral — dette System faar derved følgende Mangler i Sammenligning med det førstnævnte, nemlig:

1. Tidsspilde ved Forbindelsernes Sammenkobling paa Grund af Betjening af 4 Vexelapparater i Stedet for 2.
2. Dobbelt saa talrige Kilder til Fejl, hidrørende fra Mangler ved Vexelapparaterne.
3. Forøgede Udgifter pr. Samtale dels paa Grund af

forøget Installations- og Vedligeholdelsesudgifter, dels, og navnlig paa Grund af den fordoblede Udgift til Betjening.

Overgangssystemet medfører altsaa en Fordyrelse og Omstændelighed, som i Almindelighed ikke taler til Anbefaling for den kombinerede Drift; men det turde være indlysende, at Ulemperne særlig føles, hvor den mellembyske Linie er kort og Samtalerne talrige, mindre derimod hvor den mellembyske Linie er lang og Samtalerne færre. I sidste Tilfælde bliver nemlig Taxten for Samtale i sig selv høj paa Grund af Liniens Længde, og de forøgede Betjeningsudgifter blive derfor mindre følelige paa Taxten. Overgangssystemets Ulemper ere saaledes mere følelige for Nabobyer eller nærliggende Byer end for fjærntliggende, mere følelige indenfor en Landsdels Omraade end udenfor samme, mere for nationale end for internationale Telefonlinier. Et kombineret Driftssystem vil derfor baade i teknisk og i økonomisk Henseende være heldigere, naar Overgangen indskrænkes til saa faa og saa lange interurbane Linier som muligt.

Det er just den Indvending, der kan gøres mod det i England nylig etablerede System, hvor Overgangen over Statslinierne paa Grund af de talrige smaa Arealer er anvendt paa korte Afstande, hvor den hellere maatte undværes.

Vi vende nu Blikket til det danske Telefonvæsen, hvis Udvikling begyndte med, at »The International Bell Telephon Co.« i 1881 etablerede Telefonstation i København, ligesom i flere andre evropæiske Byer. Dette Selskabs Drift overgik i 1882 til Københavns Telefon-

selskab, der saaledes blev Landets første Selskab. Det havde ved Udgangen af 1894 4,500 Telefonapparater i Brug. Det er naturligt, at Hovedstaden med det største Forretningsliv blev den første, der erholdt Telefon: thi Forretningsliv og Telefonrang hænger nøje sammen, og det er ikke mindre naturligt, at Københavns Telefonselskab som Ihænde­haver af gode Midler og Kræfter har været det første herhjemme paa Fremskridtenes Omraade. Det anlagde den første Dobbeltledning heri Landet fra København til Lyngby 1893, og for Tiden er Selskabet midt i Flytningen til den nye Centralstation i Jorcks Passage, som er indrettet til at kunne optage c. 10,000 Dobbeltlednings­Abonnenter, for største Delen ved et tidssvarende anlæg underjordisk Kabelnet.

I 1882 fandtes 560 Telefonapparater i Brug, i 1894 c. 4,500. Den samlede Længde af Telefonlinier udgjorde i 1882 c. 850 Km., i 1894 c. 8,000 Km. Antal Samtaler mellem Abonnenterne i 1882 c. 800,000, i 1894 c. 10,000,000.

I Provinserne stiftedes i 1883—84 Telefonselskaber i de større Byer, saasom Aarhus, Odense, Randers, Aalborg og andre, og derefter fulgte i de følgende Aar Slag i Slag Selskaber rundt omkring lige indtil de sidste Aar. I 1895 traadte saaledes Telefonselskabet paa Samsø i Virksomhed.

Reglen for Telefonudviklingen, som den er fore­gaaet her i Landet i sit første Stadium, har været den, at hver større Købstad er bleven Centrum for et lokalt Selskab, der har udfoldet sine Ledninger til Oplandet for tilsidst at naa Tilknytning med Nabo­købstadens Net. Ved 1894's Slutning forefandtes der

saaledes c. 56 Telefonselskaber i Provinserne, 24 i Jylland, 7 paa Fyn med tilhørende Øer, 16 paa Sjælland og 10 paa Lolland-Falster. Abonnentantallet ved disse var f. Ex. ved Aarhus og Odense c. 500, ved Aalborg 400, Randers 350, Horsens 200, og ikke mindre end c. 32 Selskaber havde under 100 Abonnenter.

Paa Sjælland fandtes der ialt 5,500 Abonnenter, paa Lolland-Falster-Møn c. 650, paa Fyn 900 og i Jylland c. 3,500, ialt omkring 10,500 Abonnenter, svarende til 1 Abonnent for hver 190 Indbyggere.

Sammenligner man Udviklingen med andre Landes, vil man finde, at Telefonen har faaet en forholdsvis stor Udbredelse herhjemme. Det ligger i, at den har kunnet udvikle sig uden at støde an mod Lovgivning eller Koncessionsafgifter. Under saadanne Forhold kan et Telefonvæsen ogsaa udvikle sig billigt. Gennemgaaende have Telefonnettene været billigt anlagte, billigt passede, og Taxterne ved de forskellige Selskaber have i Sammenligning med Udlandets gennemgaaende Rimelighedens Karakter. Abonnementsystemet er det almindelige med Taxter gennemgaaende fra 60 til 80 til 100 Kr., i enkelte Smaakøbstæder noget lavere, som f. Ex. Stubbekøbing 35 Kr., medens den i Hovedstaden stiger til 150 Kr., en rimelig Taxt, naar Hensyn tages til, at den indbefatter Ret til Korrespondance over hele Sjælland.

For saa vidt kan alt være godt; men paa den anden Side maa man indrømme, at der i denne fuldstændige Frihed, Mangel paa Betingelser, der skulle tilfredsstilles, Krav, der skulle opfyldes, har været en Fare for vort Telefonvæsen. Og gennemgaar man

Selskabernes Rad, vil man ikke undgaa at finde flere, der virkelig har ført en lidt for sorgløs Tilværelse, uden at bryde sig for meget om at følge med Tiden. Der har ofte været for stor en Tilbøjelighed til at slaa sig til Ro paa det oprindelige System og kun vedligeholde det paa billigste Maade — lad saa være, at Tilbøjeligheden for saa vidt har været naturlig, som de smaa Selskaber ofte manglede Kræfter, der kunde inspirere eller vise Vejen til Forbedringer.

Under saadanne Forhold udviklede vort Telefonvæsen sig i sin første Periode med de mange smaa Selskaber med den beskedne Opgave at knytte Oplandet til Byen, med Glæde over, at Telefoni til Nabo-byen kunde lykkes, med Overbærenhed, naar den mislykkedes, med et vist Fordringsløshedens og Hyggelighedens Skær over sig; men det kan ikke nægtes, ofte præget lidt for meget af den lille Bys Smaat-skaarethed.

Man kunde kalde denne Periode i det danske Telefonvæsen for den patriarkalske. Trods dens Mangler, der ved Teknikens Fremskridt ere blevne synlige, har det været en Periode, som har haft sin Betydning, navnlig for Telefonens Udbredelse, lemfældig og stille som den har bredt sig, omfattet med Interesse og god Vilje af Befolkningen, støttende lokale Interesser og selv baaret oppe ved mange smaa lokale Interessers Hjælp. I mangt et lille Selskab kunde Halvdelen af Abonnenterne være Aktionærer eller Halvdelen af Aktionærene Abonnenter. — Man tænke sig hvilket udmærket Forhold mellem just ikke altid sammenfaldende Interesser. Der findes Byer, hvor en fremmed ved en ganske nem Methode kunde finde Aktionærene

Telefonselskabet, nemlig ved blot at mærke sig de Ejendomme, paa hvilke Telefonstativet findes.

Men Telefonen kan ikke naa til sin Fuldkommenhed under saadanne Forhold. Telefonen kræver anderledes tekniske Betingelser end et saadant System kan tilvejebringe, den kræver en Samvirken og et Vexelspil mellem Ledningerne i det sammenfiltrede Net, hvilket betinges af, at det hele behandles efter én Plan og administreres under ét.

Efterhaanden som Telefonafstanden voxede og Rygterne om Udlandets interurbane Telefoni trængte ind over Danmarks Grænser, maatte Manglerne blive mere og mere følelige ved det System med de mange smaa Selvstændigheder, lejrede som Mosaik i en Plade.

Det har ogsaa gennem flere Aar været et Faktum, at den mellembyske Telefoni her i Landet var alt andet end tidssvarende.

Skulde man eller skal man f. Ex. telefonere fra Orsens til Thisted, sker det derved, at Abonnten i Horsens vækker sin Centralstation, denne Silkeborg, denne atter Viborg, denne Skive, Skive Nykøbing, Nykøbing Thisted, hvis Centralstation sluttelig vækker Abonnten i Thisted. Det er 6 Centralstationer, og dette betød indtil for ganske kort Tid siden 6 forskellige Selskaber, 6 forskellige Systemer, 6 forskellige Administrationer. Man tænke sig hvilken Rigdom paa gensidige Overenskomster om Dit og Dat, for gensidige Trakasserier, og man tænke sig hvilken Behagelighed for den Abonnent, der ved mangelfuld Forbindelse kunde henvises med Klagen til saa mange forskellige Steder.

Men denne Periode i vort Telefonvæsens Historie bør kun betragtes som en Overgangsperiode, et Stadium, der just er i Begreb med at afløses.

I afvigte Aar har der gjort sig en ny Bevægelse gældende, og de Resultater, som denne allerede har afsat, varsle om, at Blikket er aabent for nye Opgaver. Jeg sigter herved særlig til de Sammenslutninger, der, som bekendt, have fundet Sted indenfor de private Telefonselskabers Omraade med det Formaal at skabe Harmoni og Enhed i Telefondriften i de enkelte Landsdele.

Denne Bevægelse skyldes Dansk Ingeniørforenings Initiativ, idet denne Forening for et Aars Tid siden tog Spørgsmaalet om Telefondriftens Ordning frem og bevirkede dets Udbredelse i deri interesserede Kredse. Som bidragende Omstændigheder til de forholdsvis hurtig iværksatte Sammenslutninger maa først og fremmest nævnes de af Staten i de senere Aar anlagte Stamlinier. Disse Linier have haft den dobbelte Betydning, at de efterhaanden som de kom frem, have aabnet Telefonselskabernes Blik for, hvad der kunde opnaas ved velbyggede Linier; men tillige have de, naturligt nok, ansporet det private Initiativ til at sætte Kapital ind paa en tidssvarende Telefondrift indenfor de Omraader, hvor det havde sin Domæne. For Jyllands Vedkommende var den Omstændighed ogsaa bidragende, at en derværende Forening, de saakaldte »samvirkende« jyske Telefonselskaber, for saa vidt havde forberedt Sagen godt, som den havde gjort det indlysende for de fleste Selskaber, at en Samvirken paa et Foreningsgrundlag ikke kunde føre til nævneværdige Resultater.

Sammenslutningsbevægelsen har frembragt følgende Resultater.

I Jylland have 17 af de tidligere 24 Selskaber sluttet sig sammen til et Selskab »Jydsk Telefonaktieselskab«, hvis Formaal er at tilvejebringe tidssvarende Telefondrift i og mellem de jydske Byer. Selskabet omfatter 110 Centralstationer med 260 Mil Forbindelseslinier; den samlede Linielængde (Stangrække-længde), Abonnentlinier medregnet, er omtrent 400 Mil, og det indbefatter c. $\frac{3}{4}$ af de jydske Telefonabonnenter.

Grunden til at Sammenslutningen kun kom til at omfatte de 17 Selskaber, laa væsentligst deri, at ensartede Grundregler for Vurdering og Tilslutningsbetingelser nøje overholdtes, hvilket paa den ene Side maatte være en naturlig Forudsætning for at en Sammenslutning mellem et saa stort Antal Selskaber i det hele taget kunde realiseres, men ogsaa paa den anden Side kunde bevirke, at enkelte Selskaber med stærke Krav paa Særbetingelser foretrak Selvstændighed. Muligheden for en yderligere Optagen af de sydlige endnu selvstændige Selskaber er imidlertid ikke udelukket, men turde vel endog have en Del Sandsynlighed for sig.

Paa Fyn have Øens 5 Selskaber sluttet sig sammen under »Fyns Telefonselskab« med et tilsvarende Formaal, og der er allerede anlagt Dobbeltledningsforbindelser fra Odense som Centrum til Nyborg, Svendborg, Faaborg, Assens, Middelfart og Bogense. Selskabet har 37 Centralstationer med c. 100 Mil Forbindelsesledninger, hvoraf c. 40 Mil Dobbeltledninger. Desuden Abonnementslinier.

Paa Sjælland er saa godt som alle sjællandske Provinsnet inddragne under »Københavns Telefonselskabs« Omraade, hvilket Selskab har de bedste Betingelser i sig for at udvikle sig til et sjællandsk Selskab. Det indbefatter c. 45 Centralstationer med c. 150 Mil Forbindelseslinier (Stangrække), hvoraf c. 50 Mil forsynede med Dobbeltledninger. Abonnentlinierne desuden.

Paa Lolland-Falster er ingen Forandringer foregaaede, men der findes en Art Fællesdrift, gennem den af de forskellige Selskaber i Fællesskab subventionerede Centralstation i Maribo, der er Knudepnnkt for de lollandske Ledninger.

Det er klart, at disse Forandringer, i Henseende til Organisation af den private Telefondrift, ere betydningsfulde. Sammenslutningerne i og for sig ere naturligvis ikke Maalet, men Midlet, Betingelsen for at det tidssvarende kan naas. I hvilken Grad Privatdriften her vil kunne løse sin Opgave, maa Aar-ene vise. Sammensmeltningen er kun det første Skridt; men de nydannede Selskaber vil have Muligheden for Initiativ, for Plan og for Kapital, der, saafremt Opgaverne blive rigtig grebne an og ledede, maa kunne frembringe gode Resultater. Betingelserne for en samenvirkende Helhed af vort Telefonnet ere nu til Stede og saa meget mere som Statens Linier have tilvejebragt en god Forbindelse mellem Landsdelene indbyrdes, som fremtidig paa bedste Maade vil kunne udnyttes.

Det var i 1893, at Staten anlagde sin første Telefonlinie — i den Forstand, hvorom her er Tale, Linien, der forbinder København med Malmø over Vedbæk-Kablet. Derefter fulgte i 1894 Linien til Odense, der

i 1895 fortsattes til Kolding, hvorfra 3 Forgreninger udgaa: 1) Linien til Grænsen i Forbindelse med det tyske Net, 2) Linien til Esbjerg, 3) Linien til Aarhus, hvilken sidste paa næste Aars Finanslov er foreslaaet forlænget til Aalborg, og muligen bliver forlænget til Frederikshavn.

Endvidere er i 1895 Linien fra København til Nykøbing-Falster anlagt.

Statens Anlæg udgør i Udstrækning — med de i indeværende Aar kommende Anlæg — c. 100 Mil Linie og ville have en Værdi af omkring 500,000 Kr.

Staten har ved sine Linier, der muliggør Forbindelse for det første med Udlandet, dernæst mellem Landsdelene og Landets vigtigste Forretningscentre indbyrdes, grebet en Opgave an, der trængte til Løsning, og neppe, saaledes som Forholdene forhen vare ved det private Telefonvæsen, kunde være blevet løst ad privat Vej. Men idet Staten nu ved disse Anlæg har grebet ind paa et Omraade, som den tidligere holdt sig udenfor, frembyder sig uvilkaarlig det Spørgsmaal, hvorledes Staten videre bør stille sig overfor Telefonvæsenet i Danmark, om Staten bør slaa ind paa videre Opgaver, fortsætte sine Anlæg, eventuelt overtage hele Telefondriften, eller hvorledes i det hele taget Planen for vort Telefonvæsens Udvikling bør anlægges.

Dette Spørgsmaal har stor Interesse. En Plan bør være Grundlaget for alt, for hver en Bygning, hvert et Arbejde, hver en Handling, hver en Lovgivning. Det kan have sin Interesse at gaa lidt ind paa Spørgsmaalet.

Vi vedkende os da som Grundanskuelse den, at

det er rigtigt, at Staten griber ind og gør en regulerende og med Almenvellet overensstemmende Indflydelse gældende paa Udviklingen af et saa vigtigt Samkvemsmiddel. Men dette kan jo ganske vist godt lade sig udføre, uden at en gennemført Statsdrift derfor er nødvendig. Et er Statsdrift, et andet Statskontrol.

Statsdriften kan have sine Goder, saaledes i Retning af Principfasthed og teknisk Fuldkommenhed. Der er imidlertid intet til Hinder for, at en Privatdrift, frivillig eller ufrivillig, kan bringes til samme Fuldkommenhed, og Privatdriften kan ofte i Retning af økonomiske Dispositioner og i Retning af Initiativ og Aarvaagenhed overfor vekslede Krav og Fordringer, have Kort paa Haanden, som en Statsdrift i hvert Fald ikke altid har nemt ved at stikke. Statsdriften hviler altid mere, og maa paa Grund af sin objektive Natur hvile mere paa Principer end Privatdriften. Denne kan lettere tilstede mere Lempen og Bøjelighed. Og dette Moment turde have en vis Betydning overfor et Samkvemsmiddel som Telefonen, der dels hører Forretningstilivet saa nøje til, og dels staar i saa nøje Berøring med foranderlige lokale Forhold og vekslede Ønsker fra Befolkning eller Kommune.

Rigtignok kan man undertiden træffe Kommuner, der, ved i mærkelig Grad at misforstaa deres Stilling til det private Telefonvæsen og dets Udvikling, — hvilket just burde være Genstand for særlig Støtte fra kommunal Side — kunde friste til, at man kunde ønske dem Statens Magtsprog; men dette er dog kun Undtagelser.

Et Spørgsmaal bliver det derfor, om det ikke af

de anførte Grunde vilde være bedst at bibeholde Privatdriften af Telefonen i den Udstrækning, hvori den findes, og lade Staten tage Affære som kontrollerende Faktor.

Men Spørgsmaalet har ogsaa økonomiske Sider.

Til Støtte for gennemført Statsdrift kunde man være tilbøjelig til at anføre, at Telefonstationerne mange Steder i Provinserne vilde kunne slaas sammen med Telegrafstationerne under en fælles Bestyrer, og at navnlig paa Landet mindre Telegrafstationer eller Post- og Brevsamlingssteder vare godt egnede til samtidig at være Telefoncentraler, ved hvilket Arrangement Udgiften til Stationens Bestyrer kunde reduceres for Telefonbudgettet. Der er i denne Tanke, som ogsaa er realiseret i flere Lande med Statsdrift (Tyskland) en tiltalende Simpelhed, men ikke desto mindre er det tvivlsomt, om Statens Udgift til Bestyrelse selv under disse fordelagtige Vilkaar vilde blive billigere end Privatdriftens.

Sagen er den, at Landcentraler meget sjælden bestyres af Folk, hvis udelukkende Hverv det er at betjene Apparaterne; Tanken om at kombinere Betjeningen med anden Virksomhed gennemføres i Reglen. Landcentralerne knyttes som oftest til bestaaende Smaaforretninger i Landsbyen, Samlingssteder for Befolkningen, Handlende, Gæstgiverier, Urmagere, Systuer eller lignende, hvor man mener at kunne gøre Regning paa en nogenlunde paalidelig Betjening til en billig Penge i Befolkningens egen Interesse. Disse Smaa-bestillinger ere stærkt efterspurgte, uagtet de ofte ikke lønnes med et halvt Hundrede Kr. aarlig.

Et andet økonomisk Arrangement fremhæves ofte.

En Forening af Telefon og Telegraf vilde flere Steder kunne tilvejebringe den tekniske Simplifikation, at Telefonledninger kunde anbringes paa de bestaaende Stangrækker for Telegrafledninger, medens det nu ofte er Tilfældet, at Statens Telegraflinie optager den ene Side af Landevejen og den private Telefonlinie den anden. Det er ikke lykkedes at samle Materiale til en virkelig Belysning af dette Spørgsmaal. Simplifikation kunde uden Tvivl gennemføres, men næppe saa meget, at det kunde have afgørende Betydning for Sagen i sin Helhed.

Vi komme nu til en langt vigtigere Side af det økonomiske Spørgsmaal, og dette formulerer sig saaledes, hvorvidt Telefonen kan siges at konkurrere med den bestaaende Telegraf, og hvorvidt der af den Grund kunde være Anledning for Staten til ved en Forening af disse Virksomheder at forandre Konkurrencen til Samvirken?

Det er jo sandsynligt, at der ved en intimere Samvirken mellem Telefon og Telegraf kunde tilflyde Telegrafens noget forøget Trafik som Kompensation for Konkurrencen, thi i og for sig ophæves Konkurrencen mellem de to Virksomheder jo ikke, fordi de administreres under ét. Konkurrencen hidrører fra det ene Samkvemsmiddels Fortrin og Bekvemmelighed, under visse Forhold, fremfor det andet, og saafremt Telefonen bærer Spirer i sig til at erstatte den bestaaende Telegraf indenfor visse Strækninger, hvad den sikkert gør, vil dette ske til Skade for Telegrafbudgettet, uafhængig af hvor Telefonadministrationen findes.

En Konkurrence er delvis til Stede, blandt andet er det ved første Behandling i Landstinget af det

foreliggende Lovforslag om Telefon- og Telegrafvæsen oplyst, at en Del mindre Telegrafstationer paa Landet, siden Telefonvæsenets Fremkomst, ere gaaede ned i Indtægt til omtrent det halve, medens en Formindskelse i Indtægt af indtil $\frac{1}{5}$ har kunnet spores for større Stationers Vedkommende, saasom Aarhus, Aalborg o. a. Dette er saaledes et Faktum, og et ganske naturligt. Det kunde have sin Interesse at se, hvilket Beløb denne Nedgang udgjorde i Sammenligning med Statstelegrafens Bruttoindtægt som Helhed, der dog siden Telefonens Fremkomst har vist jævn Stigen. Dette kræver imidlertid detaillerede Oplysninger, der ikke staa til Raadighed. Forholdet mellem Indtægten af indenrigske Telegrammer og den hele Brutto er ikke undergaaet nogen væsentlig Forandring siden Telefonens Fremkomst, men er endog stegen fra c. 40 pCt. i 1883 til c. 41 pCt. i 1893. Men Stigningen vilde vel have været større, om Telefonen ikke havde existeret. Imidlertid bærer Telefonen i sig Egenskaber, der ogsaa kunne medvirke til en Forøgelse i Telegramindtægterne. En god Samvirken mellem Telefon og Telegraf vil kunne bevirke, at Telegrammer kunne afsendes og modtages over Telefonstationer, hvorved Udgiften til Bud vil kunne spares, hvilket navnlig paa Landet har Betydning. Og en let og bekvem Adgang bidrager altid til forøget Trafik. Denne Samvirken er af betydelig Vigtighed, og man maa indrømme, at det er paa dette Punkt, at Tanken om fælles Statsdrift for Telefon og Telegraf har størst Støtte. Imidlertid er det min Overbevisning, at en saadan Samvirken ogsaa vilde kunde opnaas ved andre Midler, og at vi navnlig herhjemme vilde være i Stand til at faa en Ordning

frem, der kunde sikre et godt Samarbejde mellem de betræffende Virksomheder.

Det ligger nemlig nær, at der paa Basis af den Udvikling, som her i Landet er foregaaet, frembyder sig en ret simpel og naturlig Ordning eller Organisation for vort Telefonvæsen, som der maatte være al Anledning til at tage under Overvejelse. En Organisation nemlig, grundet paa 4 private Driftsenheder indenfor de respektive Landsdele, Jylland, Fyn, Sjælland og Lolland-Falster-Møn med Statens mellemrigske og internationale Linier som sammenknyttende og kontrollerende Element.

Det tekniske Krav paa Enhed, hvis Vigtighed før er pointeret, bliver fuldt tilfredsstillet indenfor Landsdelenes Omraade, og videre endnu derigennem, at Staten vil kunne fastsætte ensartede Betingelser for Materiel og Betjening og gøre Brugen af sine Linier afhængig af disses Opfyldelse.

En saadan Organisations Fortrin ville være at søge deri

1. at det private Initiativs Handlefrihed, omend begrænset, dog ikke blev standset indenfor de naturlige Virkeomraader, hvor det alt har udviklet sig, og hvor der fremdeles vil være stillet det Opgaver nok til Udvikling, Forbedring og Fuldkommengørelse.
2. at Statens Telegrafvæsen paa sin Side ved ogsaa at faa sin Opgave fastslaaet, saa meget hurtigere vil kunne løse denne fuldtud. Og derom er der vist ikke Tvivl, at naar den mellemrigske Korre-

spondance bliver i Stand til at udvikle sig, som den bør det ved Tilslutninger gennem alle de private Hovedlinier, ville de Statslinier, der alt ere anlagte, ikke vise sig tilstrækkelige, men kræve Doubling eller Tripling af Ledningerne, saaledes at der paa dette Punkt vil blive stillet yderligere Krav til Statens Kapital.

Dette kombinerede System af Stats- og Privatdrift vil som ethvert andet kombineret System ikke fuldstændig undgaa Overgangssystemets Ulemper, der før ere omtalte. Overgangen fra de private Centralstationer til Statstelegrafstationerne vil finde Sted ved al Korrespondance mellem Landsdelene indbyrdes og til Ulandet; — men, som før paavist, falder denne Overgang just paa Langlinierne, hvor Ulempen, v : navnlig Fordyrelsen, har mindre at sige. Hvor lidet et Procenttal af de interurbane Samtaler, der vil føle denne, viser følgende Exempel.

Tænker man sig f. Ex., at den nuværende Forbindelseslinie med Jylland var fuldt optaget af Samtaler 12 Timer i Døgnet, bliver dette med 15 Samtaler à 3 Minutter pr. Time 180 pr. Dag eller 5,400 pr. Maaned, hvilket er rigeligt regnet. Deraf kunde man regne Halvdelen gaaende til og Halvdelen gaaende fra Jylland, altsaa 2,700. Men en Optælling af interurbane Samtaler mellem Jyllands Byer indbyrdes, foretaget denne Sommer, udviste, at der i Gennemsnit udvexledes et Antal af 50,000 Samtaler pr. Maaned.

Resultatet bliver saaledes for Jylland det, at paa 52,700 Samtaler ville Overgangsulemperne føles paa de 2,700, der bedst kunne taale det, eller mindre end 6 pCt. af det hele Antal interurbane Samtaler. Dette er et

saa gunstigt Resultat, som neppe noger andet kombineret System vil kunne opvise. Men man kunde ogsaa reducere Overgangen mere ved at føre Statslinierne delvis direkte til Bycentralerne.

At vi herhjemme kunne være i Stand til at opnaa et saadant Resultat med et kombineret Stats- og Privatdriftssystem, ligger naturligvis først og fremmest i Danmarks ved Naturforholdene adskilte Landsdele, og at hvile paa denne naturlige Sondring turde være en væsentlig Støtte for Organisationen.

Hvorledes en saadan Organisation nærmere kunde skabes, ligger udenfor denne Fremstillings Formaal.

Vi staa, som bekendt, overfor en fremtidig Ordning af vort Telefonvæsen, idet Regeringen har taget Initiativet dertil ved at forelægge Rigsdagen et Lovforslag desangaaende, hvilket for Tiden er til Behandling.

Et tidligere Lovforslag, der i 1883 forelagdes Rigsdagen, naaede den Gang kun Behandling i Landstinget.

At en lovmæssig Ordning af vort Telegraf- og Telefonvæsen er ønskelig, erkendes nu vist gennemgaaende. Spørgsmaalene, der knytter sig dertil, har navnlig ved Telefonens i 1883 neppe ventede stærke Væxt vundet betydeligt i Aktualitet.

Det foreliggende Lovforslag, der navnlig akcentuerer Statens Eneret og Expropriationsret, holder for saavidt Muligheden aaben for en fremtidig Udvikling i den ene eller den anden Retning, mer eller mindre udvidet Statsdrift eller Privatdrift. Det foregriber for saa vidt intet, og dette betragtes af nogle som en Fordel. Men det bliver et Spørgsmaal, om der ikke derved kunde fremkomme en Følelse af Usikkerhed

hos det private Telefonvæsen, der vilde virke mindre heldigt ved at bevirke, at den Kapital og Foretagsomhed, der nu saa højlig tiltrænges, vilde holde sig forsigtigt tilbage.

I saa Fald kunde der komme en Stagnationens Periode, som en vistnok hverken ønsket eller tilsigtet Sidevirkning af Lovgivningen.

Men kunde man ikke undgaa en saadan Periode?

Det forekommer mig at Svaret maa lyde bekræftende. Thi foreligger der en Plan for Udviklingen, en Plan, der kunde fæstne i hvert Fald foreløbige Opgaver for vort Telegraf- og Telefonvæsen, da vilde Forholdet blive et andet, idet det private Telefonvæsen da kunde gøre sit Bestik. Og forsaavidt en saadan Plan baseredes paa at udnytte Forhold, der ad naturlig Vej have udviklet sig, er det vist meget sandsynligt, at dennes Realisation vilde blive den mest økonomiske for Staten som Helhed. Jeg kan ikke slutte med et bedre Ønske, end at det maa lykkes de Mænd, i hvis Hænder vort Telefonvæsens Skæbne for Tiden hviler, Regering og Rigsdag, at løse Opgaven saaledes, at der kan skabes Basis for en god og smuk fortsat Udvikling af det danske Telefonvæsen.